

Sygn. akt III Ca 797/15

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu III Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Urszula Kapustka - sprawozdawca

SSO Ewa Adamczyk

SSO Zofia Klisiewicz

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewa Witowska

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2016 r.

na rozprawie

sprawy z wniosku M. F.

przy uczestnictwie A. F. (1)

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestnika

od postanowienia Sądu Rejonowego w Zakopanem

z dnia 17 września 2015 r., sygn. akt I Ns 247/12

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

a) punktowi I.3. nadać treść: „kwota 12.000 zł (dwanaście tysięcy złotych) stanowiąca równowartość samochodu osobowego B. (...) o nr rej. (...)”;

b) w punkcie II.2. po słowach: „witrynę pokojową o wartości 490 zł” dodać słowa: „oraz zaliczyć na poczet jego udziału kwotę 12.000 zł (dwanaście tysięcy złotych) stanowiącą równowartość samochodu osobowego B. (...) o nr rej. (...)”;

c) w punkcie III. kwotę 702.737 zł (siedemset dwa tysiące siedemset trzydzieści siedem złotych) zastąpić kwotą 814.486 zł (osiemset czternaście tysięcy czterysta osiemdziesiąt sześć złotych);

d) w punkcie IV. kwotę 9.000 zł (dziewięć tysięcy złotych) zastąpić kwotą 5.586 zł (pięć tysięcy pięćset osiemdziesiąt sześć złotych), a w miejsce słowa „zwłoki” wpisać słowo: „opóźnienia”;

2. oddalić apelację w pozostałej części;

3. nakazać ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Nowym Sączu od wnioskodawczynie i uczestnika kwoty po 1.310,60 zł (jeden tysiąc trzysta dziesięć złotych 60/100) tytułem zwrotu wydatków wyłożonych tymczasowo ze Skarbu Państwa w postępowaniu apelacyjnym;

- lodówka marki A. o wartości 50 zł,

- zamrażarka o wartości 480 zł,

3. samochód osobowy V. (...) o wartości 18.000 zł (pkt I sentencji)

i dokonał podziału majątku wspólnego w ten sposób, że:

- na wyłączną własność wnioskodawczynie przyznał dz. ewid. nr (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) oraz ruchomości: telewizor o wartości 40 zł, meblościankę o wartości 430 zł, tapczan o wartości 210 zł, meblościankę o wartości 340 zł, łóżko o wartości 580 zł, kuchenkę gazowo-elektryczną o wartości 250 zł, pralkę automatyczną o wartości 370 zł oraz zamrażarkę o wartości 480 zł;

- na wyłączną własność uczestnika przyznał dz. ewid. nr (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) oraz ruchomości: laptop o wartości 300 zł, narożnik o wartości 250 zł, ławę o wartości 100 zł, fotele o wartości 360 zł, stół kuchenny o wartości 80 zł, trzy krzesła o wartości 210 zł, meble kuchenne o wartości 570 zł, lodówkę o wartości 130 zł, mikrofalówkę o wartości 30 zł, pralkę automatyczną o wartości 50 zł, lodówkę o wartości 50 zł oraz witrynę pokojową o wartości 490 zł (pkt II sentencji).

Wartość przedmiotu postępowania Sąd ustalił na kwotę 702.737 zł (pkt III sentencji), zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczynie tytułem dopłaty kwotę 9.000 zł z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki (pkt IV sentencji), nakazał pobrać od wnioskodawczynie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Zakopanem kwotę 994,28 zł tytułem kosztów sądowych (pkt V sentencji) a pozostałe koszty postępowania wzajemnie zniósł (pkt VI sentencji).

Sąd Rejonowy ustalił, że M. F. i A. F. (1) zawarli związek małżeński w dniu 3 września 1998 r. w B.. Wyrokiem z dnia 29 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu w sprawie o sygn. akt I C 811/11 orzekł o rozwiązaniu małżeństwa stron przez rozwód, bez orzekania o winie.

W skład majątku dorobkowego stron wchodzi nieruchomości położone w J. (...), obręb ewidencyjny (...), objęte KW nr (...), stanowiące dz. ewid. nr: (...) - o powierzchni 0,0631 ha i wartości 6.701 zł, (...) - o powierzchni 0,1201 ha i wartości 13.091 zł, (...) - o powierzchni 0,0573 ha i wartości 8.005 zł, (...) o powierzchni 0,0315 ha i wartości 3.638 zł, (...) - o powierzchni 0,1506 ha i wartości 157.994 zł, (...) - o powierzchni 0,0270 ha i wartości 29.098 zł, (...) - o powierzchni 0,0099 ha i wartości 1.073 zł, (...) - o powierzchni 0,0553 ha i wartości 5.110 zł, (...) - o powierzchni 0,0203 ha i wartości 24.147 zł, (...) - o powierzchni 0,0164 ha i wartości 2.363 zł, (...) - o powierzchni 0,0643 ha i wartości 8.726 zł, (...) - o powierzchni 0,0828 ha i wartości 5.183 zł, (...) - o powierzchni 0,0459 ha i wartości 2.047 zł, (...) - o powierzchni 0,2044 ha i wartości 15.432 zł, (...) - o powierzchni 0,0574 ha i wartości 5.166 zł, (...) - o powierzchni 0,0580 ha i wartości 6.595 zł, (...) - o powierzchni 0,0229 ha i wartości 2.201 zł, (...) - o powierzchni 0,0435 ha i wartości 4.955 zł, (...) - o powierzchni 0,0779 ha i wartości 6.224 zł, (...) - o powierzchni 0,0558 ha i wartości 63.930 zł, (...) - o powierzchni 0,0704 ha i wartości 6.737 zł, (...) - o powierzchni 0,1102 ha i wartości 11.262 zł, (...) - o powierzchni 0,0503 ha i wartości 4.623 zł, (...) - o powierzchni 0,0084 ha i wartości 11.327 zł, (...) - o powierzchni 0,0203 ha i wartości 2.215 zł, (...) - o powierzchni 0,0083 ha i wartości 10.065 zł, (...) - o powierzchni 0,1592 ha i wartości 9.313 zł, (...) - o powierzchni 0,0659 ha i wartości 5.279 zł, (...) - o powierzchni 0,1015 ha i wartości 7.186 zł, (...) - o powierzchni 0,0286 ha i wartości 34.589 zł, (...) - o powierzchni 0,0008 ha i wartości 953 zł, (...) - o powierzchni 0,0013 ha i wartości 1.574 zł, (...) - o powierzchni 0,02 ha i wartości 2.280 zł, (...) - o powierzchni 0,0765 ha i wartości 3.519 zł, (...) - o powierzchni 0,0905 ha i wartości 108.980 zł, (...) - o powierzchni 0,0453 ha i wartości 69.327 zł, (...) - o powierzchni 0,0152 ha i wartości 18.509 zł.

Łączna powierzchnia przedmiotowych działek wynosi 2,1371 ha. Natomiast łączna wartość tych działek wynosi 679.417 zł.

Ponadto w skład majątku dorobkowego stron wchodzi ruchomości w postaci telewizora marki P. o wartości 40 zł, laptopa marki T. o wartości 300 zł, narożnika o wartości 250 zł, ławy o wartości 100 zł, fotela o wartości 360 zł, witryny

pokojowej o wartości 490 zł, meblościanki o wartości 430 zł, tapczanu o wartości 210 zł, meblościanki o wartości 340 zł, łóżka dwuosobowego o wartości 580 zł, stołu kuchennego o wartości 80 zł, krzesel o wartości 210 zł, mebli kuchennych o wartości 570 zł, kuchenki gazowo - elektrycznej marki M. o wartości 250 zł, pralki automatycznej marki E. o wartości 370 zł, lodówki marki P. o wartości 130 zł, mikrofalówki marki S. o wartości 30 zł, pralki automatycznej o wartości 50 zł, lodówki marki A. o wartości 50 zł, zamrażarki marki B. o wartości 480 zł.

Łączna wartość przedmiotowych składników majątku ruchomego wynosi 5.320 zł.

W skład majątku dorobkowego wchodzi również samochód osobowy marki V. (...) o numerze identyfikacyjnym (...) oraz numerze rejestracyjnym (...).

Uczestnik dość często zmieniał samochody. Pojazdy nabywane były ze środków stanowiących majątek wspólny, natomiast rejestrowane były na uczestnika, który posiadał prawo jazdy.

Przed rozwodem uczestnik użytkował samochód marki B.. Wszystkie formalności z zakupem, sprzedażą, czy też rejestracją samochodów załatwiał wyłącznie uczestnik. A. F. (1) za kwotę ok. 18.000 zł sprzedał samochód B. i kupił V. (...), ale samochód ten został zarejestrowany na J. F. - brata uczestnika. Uczestnik użytkował V. (...). Samochód ten bardzo często stał na podjeździe przed domem, w którym mieszkał uczestnik wraz z córkami, czy też w garażu. Następnie A. F. (1) za kwotę około 18.000 zł sprzedał ten samochód osobie o nazwisku L.. Już po rozwodzie uczestnik zakupił kolejny samochód, tj. B..

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji uznał, że w sprawie nie ma podstaw do ustalenia nierównych udziałów stron w majątku dorobkowym, gdyż małżonkowie w równym stopniu przyczyniali się do powstania majątku wspólnego.

Sąd Rejonowy uznał, że samochód marki V. (...) wchodzi w skład majątku dorobkowego stron, jego wartość ustalił na kwotę ok. 18.000 zł, ponieważ jak zeznały córki stron, wartość pojazdów użytkowanych przez uczestnika kształtowała się na poziomie ok. 17.000 - 18.000 zł, a poza tym za taką cenę samochód ten został następnie sprzedany.

Wskazał nadto Sąd, że w sprawie istniał spór co do tego, komu mają być przyznane dz. ewid. nr (...), (...), (...) i (...). Sąd Rejonowy ustalając, że dz. ewid. nr (...) przylega bezpośrednio do dz. ewid. (...), (...) i (...) stanowiących własność rodziny uczestnika, tj. A. F. (2) oraz B. F. i stanowi jedną całość oddzieloną od sąsiednich gruntów trwałym ogrodzeniem wykonanym przez uczestnika, przyznał tę nieruchomości na własność A. F. (1). Dz. ewid. nr (...) Sąd przyznał wnioskodawczyni mając na uwadze zasadę równości udziałów oraz znaczną wartość tej działki. Sąd przyznał wnioskodawczyni także dz. ewid. nr (...), bowiem na rozprawie w dniu 3 września 2015 r. wskazała, iż tę działkę na pewno ktoś chciałby z nią wymienić. Dodała również, iż myśli o przyszłości córek, chce zrzec się własności na ich rzecz, aby mogły się tam wybudować. Uczestnik na rozprawie w tym samym dniu stwierdził, iż najbardziej mu zależy na dz. ewid. (...), a odnośnie pozostałych działek nie ma żadnych planów. Dz. ewid. nr (...) Sąd przyznał uczestnikowi, bowiem wnioskodawczyni wskazała, iż tak bardzo jej nie zależy na tej działce.

Mając na uwadze powyższe Sąd dokonał podziału majątku wspólnego stron zgodnie z zasadą równości udziałów małżonków w majątku wspólnym wyrażoną w art. 43 § 1 k.r.o. Wskazał przy tym Sąd, że przyznane wnioskodawczyni nieruchomości mają wartość 339.470 zł, zaś ruchomości mają wartość 2.700 zł, co daje łączną wartość 342.170 zł. Z kolei przyznane uczestnikowi nieruchomości mają wartość 339.947 zł, ruchomości mają wartość 2.620 zł, co daje łączną wartość 342.567 zł. Wartość całego majątku dorobkowego stron wynosi 702.737 zł (łącznie z samochodem V. (...)), a zatem wartość udziału każdego z małżonków w tym majątku Sąd wyliczył na kwotę 351.368,50 zł.

Sąd I instancji zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni dopłatę w kwocie 9.000 zł z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki i wskazał, że zasądzona kwota stanowi połowę wartości samochodu osobowego V. (...), który zakupiony został za środki pochodzące z majątku wspólnego, zaś kwotę uzyskaną ze sprzedaży uzyskał wyłącznie uczestnik.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania wskazał Sąd Rejonowy przepis art. 520 k.p.c.

Postanowienie to w zakresie punktów I.3, II, III i IV zaskarżył uczestnik apelacją, w której zarzucił:

1. naruszenie art. 245 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. mające wpływ na treść postanowienia, a polegające na pominięciu treści znajdujących się w aktach sprawy dokumentów w postaci dowodu rejestracyjnego samochodu V. (...) nr rej. (...) oraz umowy kupna-sprzedaży tego samochodu i oparciu się na zeznaniach świadków M. M. i P. G., z pominięciem w uzasadnieniu powodów, dla których Sąd Rejonowy odmówił wiarygodności wskazanych dokumentów;
2. naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., które polegało na zaniechaniu wskazania i wyjaśnienia podstawy faktycznej postanowienia, w tym w szczególności powodów, dla których Sąd I instancji nie dał wiary twierdzeniom uczestnika i przyjął, że samochód został zakupiony przez uczestnika, co miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia,
3. sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że samochód V. (...) o nr rej. (...) został zakupiony przez uczestnika w trakcie trwania związku małżeńskiego, następnie celowo zarejestrowany na jego brata - J. F. oraz przez niego sprzedany celem uszczuplenia majątku dorobkowego stron, w sytuacji gdy uczestnik w okresie dokonania zakupu nie pracował, nie posiadał żadnych oszczędności i brak jest jakichkolwiek przesłanek przemawiających za uznaniem, iż mógł on zgromadzić kwotę 18.000 zł potrzebną do dokonania zakupu przedmiotowego samochodu,
4. błąd w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego postanowienia, który miał istotny wpływ na jego treść, a polegający na niezgodnym z rzeczywistym stanem faktycznym przyjęciu, że samochód V. (...) wchodzi w skład majątku wspólnego M. F. i A. F. (1), w sytuacji gdy z dokumentów zalegających w aktach sprawy wynika jednoznacznie, iż stanowi on własność osoby trzeciej, niebędącej stroną niniejszego postępowania,
5. błąd w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego postanowienia, który miał wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, że wartość poszczególnych działek ewidencyjnych przyznanych stronom niniejszego postępowania jest porównywalna, w sytuacji w której większość nieruchomości przyznanych wnioskodawczyni ma charakter budowlany i cechuje się większymi wartościami ekonomiczno - komercyjnymi aniżeli nieruchomości przyznane uczestnikowi, z których jedynie dz. ewid. nr (...) jest fragmentem kompleksu budowlanego.

Ponadto apelujący wniósł o dopuszczenie dowodu z umowy kupna – sprzedaży samochodu B. (...) z dnia 8 sierpnia 2011r. na okoliczność ustalenia wysokości kwoty pieniężnej uzyskanej przez uczestnika z tytułu sprzedaży i wykazania, że nie mogła być ona wystarczająca dla dokonania zakupu V. (...) oraz z umowy kupna – sprzedaży samochodu V. (...) z dnia 25 czerwca 2012r. na okoliczność ustalenia wysokości kwoty pieniężnej uzyskanej z jego sprzedaży i wykazania, że samochód ten stanowił własność osoby trzeciej.

Wskazując na powyższe uczestnik wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie I podpunkcie 3 przez wpisanie, że samochód V. (...) o nr rej. (...) nie wchodzi w skład majątku wspólnego M. F. i A. F. (1), w punkcie II podpunkcie 1 przez przyznanie na wyłączną własność wnioskodawczyni dz. ewid. nr (...) w miejsce dz. ewid. nr (...), w punkcie II podpunkcie 2 przez przyznanie na wyłączną własność uczestnika dz. ewid. nr (...) w miejsce dz. ewid. nr (...), w punkcie III przez ustalenie wartości przedmiotu postępowania na kwotę 684.737 zł i w punkcie IV przez niezasądzenie dopłat, względnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zakopanem.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja skutkowałą częściową zmianą zaskarżonego postanowienia, aczkolwiek nie wszystkie podniesione w niej zarzuty okazały się uzasadnione.

W sprawie nie wystąpiły uchybienia, które Sąd Okręgowy zobligowany byłby wziąć pod rozważę z urzędu, a skutkiem których byłyby nieważność postępowania - art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Nietrafny jest przede wszystkim zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 328 § 2 k.p.c. Wadliwość uzasadnienia orzeczenia, aby mogła stanowić podstawę do skutecznego podniesienia zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. musiałaby być na tyle istotna, aby uniemożliwić Sądowi Okręgowemu przeprowadzenie kontroli instancyjnej (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2009 r., I UK 129/09, z dnia 30 września 2008 r., II UK 385/07, z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, z dnia 11 maja 2000 r., I CKN 272/00). Natomiast w rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy na podstawie uzasadnienia zaskarżonego postanowienia był w stanie stwierdzić, jaki stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił i jakie przepisy prawa materialnego do jego oceny zastosował, co umożliwiało przeprowadzenie takiej kontroli.

Sąd Okręgowy podziela co do zasady ustalenia faktyczne Sądu I instancji, które zostały przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia i przyjmuje je za własne, z poniższymi zastrzeżeniami. Po pierwsze, stan faktyczny sprawy wymagał uzupełnienia o ustalenie aktualnej wartości nieruchomości objętych postępowaniem, a to wobec upływu od daty sporządzenia przez biegłą E. H. operatu szacunkowego z dnia 22 czerwca 2012r. terminu, o którym mowa w art. 156 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. – Dz. U.2015.1774). Po drugie za niezbędne uznał Sąd Okręgowy poczynienie ustalenia – czego Sąd I instancji zaniechał - czy nieruchomości objęte niniejszym postępowaniem stanowią gospodarstwo rolne, a jeśli tak, to jaki sposób podziału tego gospodarstwa byłby najwłaściwszy ze względu na zgodność z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej. Po trzecie, Sąd Okręgowy nie podzielił ustalenia, że za kwotę ok. 18.000 zł uczestnik sprzedał samochód osobowy B. oraz że w skład majątku wspólnego stron wchodzi również samochód osobowy marki V. (...) o nr identyfikacyjnym (...) i nr rejestracyjnym (...).

W postępowaniu apelacyjnym Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłej ds. szacowania nieruchomości E. H. na okoliczność ustalenia, czy w świetle obecnego poziomu cen aktualna jest wartość rynkowa nieruchomości przedstawiona w opinii z dnia 22 czerwca 2012 r., a jeśli nie, to na okoliczność stosownego zaktualizowania tej opinii.

W związku z tym zleceniem w/w biegła wydała na podstawie oględzin nieruchomości dokonanych dnia 12.06.2012r., badania księgi wieczystej prowadzonej dla przedmiotowej nieruchomości oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego J. (...) i J. (...) opinię wskazującą wartość na dzień 6 maja 2016r. nieruchomości wchodzących w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika. Sąd Okręgowy uznał w/w opinię za rzetelną i mogącą stanowić podstawę ustaleń faktycznych. Ani wnioskodawczyni, ani uczestnik nie zgłosili do opinii żadnych zarzutów w zakresie zastosowanej metodologii i logiczności wyводу (uczestnik wprost stwierdził, że nie kwestionuje opinii biegłej).

W oparciu o opinię biegłej E. H. z dnia 6 maja 2016r. (k. 242 – 291) Sąd Okręgowy ustalił, że zaktualizowana wartość wszystkich działek wchodzących w skład majątku wspólnego M. F. i A. F. (1), objętych KW nr (...) na dzień 6 maja 2016 r. wynosi 797.166 zł, w tym działki nr: (...) – 34.611 zł, (...) – 187.934 zł, (...) – 7.477 zł, (...) – 14.604 zł, (...) – 8.933 zł, (...) – 1.197 zł, (...) – 5.701 zł, (...) – 2.637 zł, (...) – 4.060 zł, (...) – 9.735 zł, (...) – 28.722 zł, (...) – 82.464 zł, (...) – 5.779 zł, (...) – 7.360 zł, (...) – 5.763 zł, (...) – 17.210 zł, (...) – 2.286 zł, (...) – 2.455 zł, (...) – 22.016 zł, (...) – 1.133 zł, (...) – 1.872 zł, (...) – 41.141 zł, (...) – 5.529 zł, (...) – 6.941 zł, (...) – 129.632 zł, (...) – 10.396 zł, (...) – 5.891 zł, (...) – 8.019 zł, (...) – 2.544 zł, (...) – 3.924 zł, (...) – 5.156 zł, (...) – 12.563 zł, (...) – 7.519 zł, (...) – 76.044 zł, (...) – 13.474 zł, (...) – 11.973 zł, (...) – 2.471 zł.

Jak wynika z treści art. 619 k.p.c. w postępowaniu o zniesienie współwłasności gospodarstwa rolnego sąd ustala jego skład i wartość, w szczególności obszar i rodzaj nieruchomości wchodzących w skład tego gospodarstwa oraz obszar i rodzaj nieruchomości stanowiących już własność współwłaścicieli i ich małżonków, a w miarę potrzeby także okoliczności przewidziane w art. 216 k.c. (art. 619 § 1 k.p.c.), a podział w naturze winien nastąpić po zasięgnięciu opinii biegłych co do sposobu podziału (art. 619 § 2 k.p.c.). Przepisy te stosownie do art. 567 § 3 k.p.c. i art. 688 k.p.c. znajdują odpowiednie zastosowanie w postępowaniu o podział majątku wspólnego obejmującego gospodarstwo rolne.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 listopada 2007 r. (sygn. akt IV CSK 305/07) uznał, że za prawidłową należy przyjąć tylko taką wykładnię art. 619 § 2 k.p.c., zgodnie z którą zasięgnięcie opinii biegłych jest obligatoryjne nie tylko co do formy podziału, ale także co do samej dopuszczalności podziału gospodarstwa rolnego. Sąd Najwyższy wskazał, że ma to związek z patronującą podziałowi gospodarstwa rolnego zasadą prawidłowej gospodarki rolnej, dla której przeszkodą, wymagającą posiadania wiedzy specjalistycznej (art. 278 § 1 k.p.c.), może być sam podział jako taki (art. 213 k.c.), jak również sposób podziału nie uwzględniający wszystkich okoliczności (art. 623 k.p.c.), do których należy zaliczyć m.in. usytuowanie gruntów rolnych w stosunku do budynków mieszkalnych i gospodarczych jak również poszczególnych, odrębnie położonych gruntów względem siebie, dogodność dojazdu, planowany sposób wykorzystania gruntów rolnych, techniczne możliwości faktycznego prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz dotychczasowe zaangażowanie w jego prowadzenie przy uwzględnieniu priorytetowego traktowania współwłaściciela, który dotychczas nim się zajmował (art. 214 § 1 i 2 k.c.). Okoliczność, że gospodarstwo rolne składa się z kilku wydzielonych ewidencyjnie działek oraz, że dla różnych części gospodarstwa powadzone są odrębne księgi wieczyste niewątpliwie sprzyja technice podziału, jednakże nie ma istotnego znaczenia dla oceny, czy wydzielone, przy zastosowaniu tego kryterium, gospodarstwa gwarantują racjonalne prowadzenie każdego z nich i nie może przesądzać o zaniechaniu korzystania przez Sąd z opinii biegłych.

Podzielając powyższe stanowisko Sądu Najwyższego Sąd Okręgowy dopuścił w toku postępowania apelacyjnego dowód z opinii biegłego rolnika na okoliczność ustalenia, czy nieruchomości objęte niniejszym postępowaniem stanowią gospodarstwo rolne, a jeśli tak, to czy sposób podziału tego gospodarstwa orzeczony zaskarżonym postanowieniem nie jest sprzeczny z zasadami prawidłowej gospodarki rolnej - a w przypadku uznania sprzeczności podziału - zaproponowanie innego podziału nie naruszającego zasad prawidłowej gospodarki rolnej, z ewentualną oceną propozycji uczestnika zawartej w apelacji.

Biegła E. G.- specjalista w zakresie rolnictwa, sporządzając w sprawie opinię zgodnie z w/w zleceniem (opinia z dnia 9 marca 2016r. – k. 211 – 219) stwierdziła, że podział gospodarstwa rolnego dokonany zaskarżonym postanowieniem jest dopuszczalny w świetle zasad prawidłowej gospodarki rolnej. Odnosząc się zaś do propozycji podziału zaproponowanej przez uczestnika i zawartej w apelacji uznała, że również jest dopuszczalna i nie narusza zasad prawidłowej gospodarki rolnej, ale ogranicza w niewielkim stopniu areał, który został przyznany uczestnikowi zaskarżonym postanowieniem, bowiem dz. ewid. nr (...) jest mniejsza niż dz. ewid. nr(...). Zakładając, że uczestnik planowałby kiedykolwiek działalność rolniczą, korzystniejszym wariantem - w ocenie biegłej - jest dokonanie podziału nieruchomości zgodnie z zaskarżonym postanowieniem. Niezależnie od powyższego biegła wskazała, że działki ewidencyjne będące przedmiotem niniejszego postępowania nie stanowią obecnie gospodarstwa rolnego, ale można założyć, że w przeszłości przedmiotowe grunty stanowiły całość gospodarczą.

W/w opinię biegłej E. G. Sąd Okręgowy uwzględnił w całości i na jej podstawie uznał, że podział nieruchomości dokonany w zaskarżonym postanowieniu jest prawidłowy i nie narusza zasad prawidłowej gospodarki rolnej. Biegła sporządzająca opinię bazowała na dowodach zgromadzonych w aktach niniejszej sprawy, aktach prawnych, wnioskach wypływających z literatury fachowej oraz na bezpośrednich oględzinach terenu. Posiadając tak szerokie spektrum danych biegła była w stanie ocenić słuszność propozycji uczestnika w zakresie podziału przedmiotowej nieruchomości i choć nie uznała, by była ona sprzeczna z zasadami prawidłowej gospodarki, stwierdziła jednak, że w jej ocenie, przy założeniu, że uczestnik planowałby kiedykolwiek działalność rolniczą, korzystniejszym wariantem jest dokonanie podziału nieruchomości zgodnie z zaskarżonym postanowieniem. Wnioskodawczyni i uczestnik opinii tej nie kwestionowali, z tym że uczestnik wskazał, że nie zamierza prowadzić gospodarstwa rolnego.

Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości co do rzetelności i prawidłowości opinii biegłej.

W ocenie Sądu Okręgowego nie przekonuje stanowisko uczestnika, że właściwszym wariantem podziału byłby wariant polegający na przyznaniu mu na wyłączną własność dz. ewid. nr (...) w miejsce dz. ewid. nr (...). W szczególności uczestnik nie zdołał wykazać, by dz. ewid. nr (...) leżała w pobliżu innych działek, które zostały mu przyznane, co miałoby sprawiać, iż możliwym byłoby ich scalenie i utworzenie jednej całości o większym znaczeniu gospodarczym, ekonomicznym. Analiza dokonana w tym zakresie przez Sąd Okręgowy, obejmująca w szczególności opinię biegłej E.

H. z dnia 22 czerwca 2012r. i dołączonych do niej map obrazujących położenie dz. ewid. nr (...), do takich wniosków nie prowadzi. Wobec powyższego twierdzenia podnoszone w apelacji w tym zakresie należało uznać za gołosłowne.

Sąd Okręgowy uznał także, że wywiedziony przez apelującego zarzut błędu w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że wartość poszczególnych działek ewidencyjnych przyznanych stronom niniejszego postępowania jest porównywalna, w sytuacji w której większość nieruchomości przyznanych wnioskodawczyni ma charakter budowlany i cechuje się większymi wartościami ekonomiczno-komercyjnymi, aniżeli nieruchomości przyznane uczestnikowi, nie zasługuje na uwzględnienie. Zauważenia przede wszystkim wymaga, że przyznane wnioskodawczyni i uczestnikowi w niniejszym postępowaniu działki są zbliżone do siebie nie tylko pod względem wartości, ale również powierzchni - uczestnik otrzymał bowiem nieruchomości o łącznej wartości 398.209 zł i powierzchni 1,1883 ha, zaś wnioskodawczyni o wartości 398.957 i powierzchni 0,9488 ha, co samo w sobie przeczy ocenie skarżącego o dokonaniu podziału nieruchomości wchodzących w skład majątku wspólnego stron w sposób niesprawiedliwy i godzący w zasadę równych udziałów w majątku dorobkowym. Sąd Okręgowy nie dopatrył się także pokrzywdzenia uczestnika w zakresie podziału działek o przeznaczeniu inwestycyjnym. Jak wynika z opinii biegłej E. H. z dnia 6 maja 2016r. przeznaczenie inwestycyjne posiada 12 dz. ewid., a mianowicie dz. ewid. nr (...) (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), z których pierwsze trzy o łącznej powierzchni 0,2229 ha i łącznej wartości 305.009 zł przyznane zostały zaskarżonym postanowieniem uczestnikowi, a pozostałe działki o łącznej powierzchni 0,2292 ha i łącznej wartości 326.007 zł - wnioskodawczyni. Wobec powyższego należy uznać, że również powierzchnia działek inwestycyjnych przyznanych wnioskodawczyni i uczestnikowi jest zbliżona, podobnie jak ich wartość.

Jak wskazano na wstępie, Sąd Okręgowy nie podzielił ustalenia Sądu I instancji, iż ze sprzedaży samochodu B. uczestnik uzyskał kwotę wynoszącą ok. 18.000 zł oraz ustalenia, iż w skład majątku wspólnego stron wchodzi również samochód osobowy marki V. (...) o nr identyfikacyjnym (...) i nr rejestracyjnym (...). W tym zakresie trafny okazał się podniesiony w apelacji zarzut błędnych ustaleń faktycznych będących wynikiem nieprawidłowej oceny zebranych w sprawie dowodów i nienależytych uwzględnieniu – przy dokonywaniu tejże oceny – treści dokumentów w postaci dowodu rejestracyjnego samochodu V. (...) nr rej. (...) oraz umowy kupna – sprzedaży tego samochodu z dnia 9 sierpnia 2011r.

Ponadto w postępowaniu apelacyjnym Sąd Okręgowy przeprowadził także wnioskowany przez apelującego dowód z umowy kupna – sprzedaży samochodu B. (...) z dnia 8 sierpnia 2011r. (k. 194) oraz z umowy kupna – sprzedaży samochodu V. (...) z dnia 25 czerwca 2012r. (k. 195).

Na podstawie powyższych dokumentów Sąd Okręgowy ustalił, że umową z dnia 8 sierpnia 2011r. (k. 194) uczestnik zbył samochód osobowy B. (...), nr rej. (...), rok prod. 1998 za kwotę 12.000 zł. Z kolei umową z dnia 9 sierpnia 2011r. (k. 125) brat uczestnika J. F. nabył za kwotę 18.000 zł samochód osobowy V. (...), rok prod. 2001, nr identyfikacyjny (...), któremu nadano numer rejestracyjny (...) (dowód rejestracyjny – k. 22). Następnie umową z dnia 25 czerwca 2012r. (k. 195) J. F. zbył przedmiotowy samochód V. (...) za kwotę 15.000 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że samochód B. (...), nr rej. (...), rok prod. 1998 wchodził w skład majątku wspólnego, gdyż został on nabyty w czasie trwania małżeństwa, a nie wykazano, by stanowił on majątek osobisty wnioskodawczyni bądź uczestnika. Jak wynika z zeznań świadka P. G., uczestnik nabywał kolejne samochody za pieniądze uzyskane ze sprzedaży poprzedniego i przesyłane na ten cel przez wnioskodawczynię pracującą za granicą. Okoliczności tych uczestnik nie kwestionował.

W świetle treści wskazanych wyżej dokumentów nieuprawnione są ustalenia Sądu Rejonowego który przyjął, iż uczestnik zbył wchodzący w skład majątku wspólnego samochód B. za kwotę ok. 18.000 zł. Ustalenia te oparte zostały w istocie na zeznaniach świadka M. M., która jednak nie posiadała stanowczej wiedzy w tym zakresie. Twierdzenie, iż cena zbycia samochodu B. wynosiła 17.000 zł – 18.000 zł świadek argumentowała wyłącznie tym, że wszystkie samochody użytkowane przez uczestnika posiadały mniej więcej taką wartość (zeznania M. M. – k. 126 – 127). Świadek P. G. (k. 165 – 166) oraz wnioskodawczyni (k. 166) nie posiadały żadnej wiedzy na temat wysokości kwoty pieniężnej uzyskanej przez uczestnika ze sprzedaży tegoż samochodu. Z kolei w świetle treści umowy z dnia 8 sierpnia 2011r. jako

niewiarygodne należało ocenić twierdzenia uczestnika, który wskazał, że z tytułu sprzedaży samochodu B. otrzymał kwotę 6.000 zł – 7.000 zł (k. 165).

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że zebrany w sprawie materiał w postaci dowodów osobowych nie dawał podstawy do ustalenia, by z tytułu sprzedaży samochodu B. (...), nr rej. (...), uczestnik otrzymał kwotę inną niż wynikająca z umowy pisemnej z dnia 8 sierpnia 2011r.

W ocenie Sądu Okręgowego nie doszło także do skutecznego zaprzeczenia prawdziwości dokumentu urzędowego w postaci dowodu rejestracyjnego samochodu V. (...), rok prod. 2001, nr identyfikacyjny (...), nr rejestracyjny (...) oraz dokumentu prywatnego w postaci umów kupna – sprzedaży z dnia 9 sierpnia 2011r. i z dnia 25 czerwca 2012r. tegoż samochodu co do tego, że własność tego pojazdu nabył J. F. – brat uczestnika i on następnie dokonał jego sprzedaży. W szczególności nie można uznać, by do zaprzeczenia prawdziwości powołanych dokumentów doszło z uwagi na treść dowodów osobowych w postaci zeznań świadków M. M. i P. G. oraz przesłuchania wnioskodawczyni, gdyż ich wiedza w tym zakresie nie jest poparta faktami, lecz opiera się na własnych przekonaniach i przypuszczeniach. Zdaniem Sądu II instancji sam fakt, iż uczestnik korzystał z przedmiotowego samochodu nie stanowi wystarczającego uzasadnienia do podzielenia stanowiska Sądu Rejonowego, iż własność pojazdu nabył uczestnik, a następnie dokonał jego rejestracji na brata. Nie można także uznać za przesądzającą okoliczność, iż przyjęcie że nabywcą pojazdu był J. F. oznaczałoby, że miałby on być równocześnie właścicielem dwóch samochodów, w sytuacji gdy nie zdarzało się, by kiedykolwiek przed nabyciem V. (...), bądź w późniejszym czasie posiadał on równocześnie dwa samochody. Zwrócić należy bowiem uwagę również na fakt, że środki uzyskane przez uczestnika z tytułu sprzedaży samochodu B. (...), nr rej. (...) nie wystarczyłyby uczestnikowi na nabycie dzień później samochodu V. (...), a same córki stron utrzymywały, że ojciec nie posiadał oszczędności pozwalających mu na kupno samochodu.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że samochód V. (...), rok prod. 2001, nr identyfikacyjny (...), nr rejestracyjny (...) stanowił własność J. F., a tym samym nie wchodzi w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika.

Wskazać należy, że podział majątku wspólnego obejmuje przedmioty majątkowe, które były składnikami majątku wspólnego w chwili ustania wspólności ustawowej i które istnieją w chwili dokonywanego podziału. Przy dokonywaniu podziału nie uwzględnia się tych przedmiotów, które były objęte wspólnością i zostały – w czasie trwania wspólności ustawowej lub po jej ustaniu – zużyte w wyniku normalnego ich używania lub zbyte zgodnie z przepisami o zarządzie majątkiem wspólnym (art. 36 k.r.o. - art. 40 k.r.o.). Natomiast uwzględnia się (rachunkowo) przedmioty majątkowe, które zostały bezprawnie zbyte, zniszczone, zużyte lub roztrwonione przez jedno z małżonków. Ich wartość podlega zaliczeniu na poczet udziału przypadającemu temu małżonkowi (por. Komentarz do Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego pod redakcją Kazimierza Piaseckiego, LexisNexis, Wydanie 4, Warszawa 2009r., tezy do art. 45 i 46 k.r.o.).

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy uznał, że w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika wchodzi kwota 12.000 zł stanowiąca równowartość samochodu osobowego B. (...) o nr rej. (...), nabytego w czasie trwania małżeństwa ze środków zgromadzonych w trakcie małżeństwa stron i sprzedanego przez uczestnika również w czasie trwania wspólności ustawowej. Uwzględniając fakt, iż uczestnik rozdysponował tym składnikiem majątku wspólnego bez zgody wnioskodawczyni i rozporządzenie to dotyczyło składnika majątkowego o znaczącej wartości, uczestnik obowiązany jest rozliczyć się z wnioskodawczynią z kwoty uzyskanej ze sprzedaży. Uczestnik w żaden sposób nie wykazał swoich twierdzeń, iż uzyskane ze sprzedaży środki spożytkował na bieżące potrzeby gospodarstwa domowego, w tym zakup żywności i opału oraz że takie rozdysponowanie tymi środkami było w okolicznościach sprawy usprawiedliwione. W sprawie brak jest dowodów pozwalających na przyjęcie, że sprzedaż przez uczestnika przedmiotowego samochodu nastąpiła w związku z potrzebą zaspokojenia usprawiedliwionych potrzeb rodziny. Z uwagi na powyższe należało uznać, że zbycie przez uczestnika samochodu B. (...) o nr rej. (...) było nieuzasadnione i rodzi konieczność rozliczenia tego przedmiotu majątkowego w niniejszym postępowaniu.

Mając to na uwadze Sąd Okręgowy dokonał zmiany zaskarżonego postanowienia w jego punkcie I.3 w ten sposób, że w miejsce wymienionego w nim samochodu marki V. (...) o wartości 18.000 zł wpisał kwotę 12.000 zł stanowiącą

równowartość samochodu osobowego B. (...) o nr rej. (...), zbytego przez uczestnika w dniu 8 sierpnia 2011 r. i w punkcie II.2 w ten sposób, że powyższą kwotę zaliczył na poczet udziału uczestnika.

Po doliczeniu więc do wartości nieruchomości przyznanych na własność wnioskodawczyni i uczestnika (398.957 zł + 398.209 zł), wartości przyznanych im ruchomości (2.700 zł + 2.620 zł) oraz doliczeniu do tego kwoty 12.000 zł stanowiącej równowartość zbytego przez uczestnika samochodu marki B. (...), zaliczonej przez Sąd Okręgowy do majątku wspólnego stron w miejsce ustalonego przez Sąd I instancji samochodu marki V. (...) o wartości 18.000 zł, konieczne było dokonanie zmiany w zakresie punktu III zaskarżonego postanowienia i ustalenie wartości przedmiotu postępowania na kwotę 814.486 zł.

Zmiana zaś w zakresie pkt IV uzasadniona jest wyliczeniem, iż przyjmując równe udziały małżonków w majątku wspólnym, każde z nich winno otrzymać w wyniku podziału majątek o wartości 407.243 zł (814,486 zł : 2). Ponieważ w wyniku podziału wnioskodawczyni otrzymała majątek o wartości 401.657 zł (tj. nieruchomości o wartości 398.957 zł + ruchomości o wartości 2.700 zł), zaś uczestnik majątek o wartości 412.829 zł (tj. nieruchomości o wartości 398.209 zł + ruchomości o wartości 2.620 zł + kwota 12.000 zł otrzymana z tytułu zbycia samochodu osobowego B. 320 zł zaliczona na poczet jego udziału), A. F. (1) winien zwrócić wnioskodawczyni powstałą różnicę, stanowiącą kwotę 5.586 zł (412.829 zł – 407.243 zł).

Z tych względów Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie, o czym orzekł jak w punkcie 1 sentencji na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Dalej idąca apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Po pierwsze podkreślić trzeba, co analizowano już na wstępie, iż wnioski uczestnika co do przyznania na wyłączną własność wnioskodawczyni dz. ewid. nr (...) w miejsce dz. ewid. nr (...) oraz przyznania na wyłączną własność uczestnika dz. ewid. nr (...) w miejsce dz. ewid. nr (...) są niezasadne i potrzeba dokonania zmiany w tym zakresie nie została skutecznie uzasadniona.

Po drugie, z uwagi na zaprezentowane wyżej szczegółowe wyliczenie kwoty stanowiącej wartość przedmiotu niniejszego postępowania bezzasadny jest wniosek apelującego o ustalenie wartości przedmiotu postępowania na wskazywaną przez niego kwotę 684.737 zł.

Po trzecie, nie jest też uzasadniony wniosek o niezasądzenie od uczestnika dopłaty na rzecz wnioskodawczyni, skoro z wcześniejszej części uzasadnienia wynika, iż składniki majątkowe przyznane wnioskodawczyni nie wyczerpują wartości jej udziału w majątku wspólnym, zaś składniki majątkowe przyznane uczestnikowi przekraczają wartość jego udziału.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 2 sentencji na zasadzie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W punkcie 3 sentencji Sąd Okręgowy na podstawie art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. - Dz.U.2016.623) nakazał ściągnąć od wnioskodawczyni i uczestnika kwoty po 1.310,60 zł tytułem zwrotu wydatków wyłożonych tymczasowo ze Skarbu Państwa w postępowaniu apelacyjnym. Jak już bowiem wskazywano w treści uzasadnienia, w toku tego postępowania zostały dopuszczone dowody z opinii biegłego rolnika oraz biegłego ds. szacowania nieruchomości. Wynagrodzenie przyznane biegłej E. G. wyniosło 1.183,61 zł, zaś przyznane biegłej E. H. wyniosło 2.437,60 zł. Na pokrycie kosztów opinii biegłego rolnika wnioskodawczyni i uczestnik uiścili zaliczki w kwotach po 500 zł. W związku z tym ze środków Skarbu Państwa została pokryta pozostała część należna tej biegłej (tj. kwota 183,61 zł) i cała kwota stanowiąca wynagrodzenie biegłej ds. szacowania nieruchomości. Wydatki wyłożone ze środków Skarbu Państwa w tym postępowaniu stanowiły więc łączną kwotę 2.621,20 zł, obciążającą wnioskodawczynię i uczestnika w równej części, tj. kwotami po 1.310,60 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego w pozostałym zakresie orzeczono jak w punkcie 4 sentencji na mocy art. 520 § 1 k.p.c. nie znajdując podstaw do odstąpienia od wyrażonej w tym przepisie zasady orzekania o kosztach postępowania nieprocesowego.

(...)

(...)